

Exam. Code : 103204

Subject Code : 1118

B.A./B.Sc. Semester—IV

MUSIC

(Instrumental)

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—50

Note :— Attempt **FIVE** questions in all. First question is compulsory. All questions carry equal marks.

1. Answer the following questions in brief. Each question carries 1 mark :

- (i) How many Vibhags are there in Taal Ada Chautaal ?
- (ii) Name the Guru of Ustad Ali Akbar Khan.
- (iii) Write Vadi and Samvadi Swaras of Raag Malkons.
- (iv) Which instrument was played by Bhai Mardana ?
- (v) Define Janya Raag.
- (vi) Name the Thaata of Raag Sohni.
- (vii) Name the Gharana of Ustad Mushtak Ali Khan.
- (viii) What is Adhvadarshak Swar ?
- (ix) Name any Raag composed by Sultan Hussain Sharki.
- (x) Which style of singing was developed during the time of Raja Maan Singh Tomar ?

2. Give an introduction of Raag Alahiya Bilawal and write its Drut Gat in notation.
3. Compare and contrast Raag Puriya and Sohni.
4. Write the principles of formation of 484 Raagas.
5. Write an essay on 'Importance of Instrumental music in Gurmat Sangeet.
6. Write the life sketch and contribution towards music of Ustad Mushtak Ali Khan.
7. Discuss the historical development of Indian music during 15th to 16th century.
8. Define Chhayalag and Sankiran Raagas.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : ਕੁਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ। ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਸਮਾਨ ਹਨ।

1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦਿਉ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ 1 ਅੰਕ ਹੈ :
 - (i) ਆੜਾ ਚਾਰ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਵਿਭਾਗ ਹਨ ?
 - (ii) ਉਸਤਾਦ ਅਲੀ ਅਕਬਰ ਖਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਕੌਣ ਸਨ ?
 - (iii) ਰਾਗ ਮਾਲਕੋਸ ਦਾ ਵਾਦੀ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦੀ ਸਵਰ ਲਿਖੋ।
 - (iv) ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਕਿਹੜਾ ਸਾਜ਼ ਵਜਾਉਂਦੇ ਸਨ ?
 - (v) ਜਨਯ ਰਾਗ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 - (vi) ਰਾਗ ਸੋਹਣੀ ਦਾ ਥਾਟ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?
 - (vii) ਉਸਤਾਦ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਅਲੀ ਖਾਂ ਕਿਸ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਨ ?

- (viii) ਅਧਵਦਰਸ਼ਕ ਸਵਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
- (ix) ਸੁਲਤਾਨ ਹੁਸੈਨ ਸ਼ਰਕੀ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਕਿਸੇ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
- (x) ਰਾਜਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਤੋਮਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸ ਗਾਇਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ?
2. ਰਾਗ ਅਲਹਿਆ ਬਿਲਾਵਲ ਦਾ ਪਰਿਚੈ ਦੇ ਕੇ ਉਸਦੀ ਦਰੁਤਗਤ ਲਿਪੀਬੱਧ ਕਰੋ।
 3. ਰਾਗ ਪੁਰੀਆ ਅਤੇ ਸੋਹਨੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰੋ।
 4. 484 ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਿਖੋ।
 5. 'ਗੁਰਮਤਿ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਵਾਦਨ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਮਹੱਤਵ' ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖੋ।
 6. ਉਸਤਾਦ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਅਲੀ ਖਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀ ਯੋਗਦਾਨ ਲਿਖੋ।
 7. 15ਵੀਂ ਅਤੇ 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
 8. ਛਾਯਾਲਗ ਅਤੇ ਸੰਕੀਕਣ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਕੁਲ ਪਾँਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕੇ उत्तर दें। प्रथम प्रश्न अनिवार्य है। प्रत्येक प्रश्न के अंक समान हैं।

1. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में दें। प्रत्येक प्रश्न 1 अंक का है :
 - (i) आड़ा चार ताल में कितने विभाग हैं ?
 - (ii) उस्ताद अली अकबर खाँ के गुरु कौन थे ?
 - (iii) राग मालकौंस का वादी तथा सम्वादी स्वर लिखें।

- (iv) भाई मरदाना कौन-सा वाद्य बजाते थे ?
- (v) जन्य राग की व्याख्या करें।
- (vi) राग सोहनी का थाट कौन-सा है ?
- (vii) उस्ताद मुशताक अली खाँ किस घराने से संबंधित थे ?
- (viii) अध्वदर्शकं स्वर क्या होता है ?
- (ix) सुलतान हुसैन शर्की द्वारा बनाये गये किसी राग का नाम लिखें।
- (x) राजा मान सिंह तोमर के समय किस गायन शैली का विकास हुआ ?
2. राग अलहैया विलावल का परिचय देकर उसकी द्रुत गत लिपिबद्ध करें।
 3. राग पूरिया तथा सोहनी की तुलना करें।
 4. 484 रागों की रचना के सिद्धांत लिखें।
 5. 'गुरमीत संगीत में वादन संगीत का महत्व' विषय पर निबंध लिखें।
 6. उस्ताद मुशताक अली खाँ की जीवनी तथा संगीत प्रति योगदान लिखें।
 7. 15वीं तथा 16 वीं सदी में हुये भारतीय संगीत के ऐतिहासिक विकास संबंधी लिखें।
 8. छायालग तथा संकीर्ण रागों की व्याख्या करें।